

ZBIRKA PRAKTIČNIH PRIRUČNIKA MuSPP-a: MOJ SAPUTNIK KA SAMOODRŽIVOSTI

BELEŠKA ZA KORISNIKE

Šta je Zbirka praktičnih priručnika MuSPP-a?

Zbirka praktičnih priručnika MuSPP-a je skup instrumenata zasnovanih na višegodišnjem iskustvu programa u kosovskom kontekstu, koja sadrži priručnike, smernice povezane sa najboljim praksama i studijama slučaja, tehnike za upravljanje projektima kao i referentni okvir uslova (ToR). Ona treba da se posmatra i upotrebljava kao resurs za nadležne institucije u preduzimanju procesa prostornog i ekološkog planiranja i upravljanja kao i u primenivanju participativnog i inkluzivnog pristupa u rešavanju raznih pitanja. Osim toga, Zbirka služi kao jedinstven izvor za pametna i inovativna rešenja u prostornom planiranju na osnovu iskustava iz lokalnog konteksta .

Koja je svrha Zbirke praktičnih priručnika?

Kao deo nasleđa MuSPP-a, Zbirka priručnika namerava da omogući opštinskim planerima da na određenom nivou preduzimaju aktivnosti prostornog planiranja zasnovanog na sopstvenim snagama, primenjujući moderne tehnike u prostornom planiranju i učesničke procese prostornog planiranja. Zbirka takođe omogućava pripadnicima zajednice i učesnicima da bolje razumeju svoju ulogu i nivo doprinosa koji se od njih očekuje tokom procesa planiranja.

Zbirka priručnika služi kao sredstvo za transfer znanja MuSPP-a, kako bi se konsolidovali institucionalni kapaciteti i pojačala institucionalna saradnja, integrisalo učešće javnosti i rodna ravnopravnost u prostornom planiranju i konačno za podizanje svesti o značaju prostornog planiranja i ulogama određenih zainteresovanih strana u ovom procesu.

Kome je namenjena Zbirka praktičnih Priručnika?

Zbirka praktičnih priručnika je namenjena za dobrobit širokog spektra zainteresovanih strana, uključujući vladine institucije na centralnom i lokalnom nivou, političke lidere i tehničko osoblje, nevladine organizacije, univerzitete, privatni sektor (mala i srednja preduzeća), profesionalna udruženja, civilno društvo, i teže pristupačnije grupe npr. lica sa posebnim potrebama, manjinske grupe i mlade ljude.

Šta sadrži Zbirka praktičnih Priručnika?

Zbirka praktičnih priručnika se fokusira na pet dole navedenih oblasti, od kojih svaka sadrži jedan broj propratnih alata povezanih sa odgovarajućim sadržajem. Zbirka praktičnih priručnika će se također postaviti na web-stranici UN-Habitat-a Kosovo <http://www.unhabitat-kosovo.org>. Međutim neki od sadržaja u nastavku mogu biti periodično ažurirani ili revidirani sa ciljem praćenja novih trendova i promena koje se mogu pojaviti u zakonodavstvu.

A. UČESNIČKI I SVEOBUHVATNI PRISTUPI U PLANIRANJU

1. Priručnik o vizioniranju

Priručnik pruža dobro razumevanje uloge i procesa vizioniranja kao učesničkog alata u planiranju. Priručnik detaljno istražuje pojam 'vizioniranja u zajednici' koristeći niz načela, instrumenata i smernica, uglavnom zasnovanih na međunarodnoj literaturi i iskustvima iz najbolje prakse. On opisuje različite načine i korake za uspostavljanje vežbe ili radionice vizioniranja, uključujući najsavremenije metode i tehnike sa dokazanim rezultatima. Dokument takođe predstavlja praksu vizioniranja na Kosovu npr. primeri istražujući rezultate i (in)direktne implikacije za nadležne organe za prostorno planiranje i korisnike, i najvažnije prikazujući lekcije koje treba naučiti u smislu 'zašto, kako, i zbog čega?'.

2. Smernice za integraciju ravnopravnosti rodova u prostornom planiranju

Smernice promovišu pristup ravnopravnosti rodova u prostornom planiranju u vidu pristupa 'korak po korak' koji treba da koriste opštine. Na fleksibilan i neobavezujući način smernice opisuju i ilustruju različite načine i faze za uključivanje rodnih pitanja u procese planiranja u pogledu politike i perspektive sprovođenja. Smernice takođe daju primere sa konkretnim studijama slučaja iz kosovskih opština i opisuju neke naučene lekcije na osnovu kojih je utvrđen niz preporuka za rodna pitanja. Smernice praktično pokazuju zašto i kako treba uključiti žene i devojčice, kao i muškarce i dečake u cilju povećanja uključenosti, lokalne demokratije i transparentnosti, kao ključnih stvari za kreiranje politike i projekata koji uvažavaju ovu problematiku. Smernice su podržane sa kontrolnom listom za rodna pitanja projektne i planske dokumentacije kao i obrazaca za procenu i analizu.

3. Smernice za učešće javnosti u prostornom planiranju

Smernice o uključivanju civilnog društva u proces prostornog planiranja su prvenstveno namenjene članovima organa vlasti na centralnom i lokalnom nivou, koji će biti direktno uključeni u proces izrade prostorne planske dokumentacije na učesnički, sveobuhvatan i rodno osetljiv način. One su takođe namenjene poboljšanju znanja i kapaciteta onih koji rade u oblasti urbanističkog upravljanja i planiranja gradova, putem poboljšanja i pomaganja institucionalizacije takvih učesničkih pristupa.

Smernice takođe mogu da služe kao izvor informacija drugim učesnicima. One čine deo šireg dokumenta koji se bavi zakonskim zahtevima koje moraju da ispune dokumenti prostornog planiranja, onako kako to predviđa Zakon o prostornom planiranju i prateći podzakonski akti. Namera je da se te smernice učine što je više moguće praktičnijim, ali takođe i da predstavljaju

neku teoriju koja može da bude korisna onima koji ranije nisu imali mogućnost da se bave pitanjima učestvovanja javnosti.

B. PROSTORNO PLANIRANJE I UPRAVLJANJE

1. Smernice za izradu Razvojnih planova opština

Smernice daju uputstva o izradi, sprovođenju i praćenju Razvojnih planova opština (RPO) u svetlu novog Zakona o prostornom planiranju. One su izrađene kao orijentacija za kosovske opštine i zasnovane su na podršci i iskustvu MuSPP sa partnerskim opštinama i njihovim specifičnim kontekstima. Dokument sadrži detaljnu metodologiju za izradu RPO-a na Kosovu i više preporuka i ideja o tome kako RPO treba da odražava sve sektore i prožimajuća pitanja.

RPO-a su suštinski dokumenti za oblikovanje budućeg razvoja i za upravljanje teritorijama na Kosovu. Kao takve, smernice daju dodatna uputstva za izradu svih faza RPO, uključujući sprovođenje, praćenje i vrednovanje, i procenu.

2. Izveštaj o proceni sprovođenja – Razvojni plan opštine

Slučaj Opštine Junik

Izveštaj daje primer konvencionalnog pristupa u proceni sprovođenja Razvojnog plana opštine(RPO).

Metodologija procene se zasniva na Akcionom Planu za sprovođenje RPO, a posebno je korisna u odsustvu redovnih godišnjih izveštaja monitoringa i evaluacije, ali se može koristiti i u slučajevima kada je ustanovljeno redovno godišnje izveštavanje o napretku ostvarivanja RPO, u svim opštinama širom Kosova.

3. Smernice za upravljane razvojem

Slučaj Opštine Mamuša

U ovom priručniku se prenose korak-po-korak procedure izdavanja uslova izgradnje, građevinske dozvole, upotrebne dozvole i legalizaciju građevinskih objekata bez dozvole. Pripremljen je za potrebe Opštine Mamuša ali u jednom delu sadržaj dokumenta je primenljiv i za druge opštine širom Kosova. Svrha smernica je da služi kao orijentacioni dokument koji će olakšati rad lokalnih institucija u sprovođenju Zakona o izgradnji i Zakona o tretiranju izgradnje bez dozvole. Osim toga, iz lokalne perspektive, smernice postavljaju opšta načela za razvoj svake oblasti naselja u Mamuši u skladu sa odredbama Razvojnog Plana Opštine.

Smernice su podržane letkom koji je kao i smernice, izrađen za Opštinu Mamuša, ali se fokusira na lokalne zajednice i institucije za planiranje širom Kosova. Letak namerava da promoviše procedure za podnošenje i razmatranje zahteva za izdavanje uslova izgradnje i građevinske dozvole, koje proizlaze iz Administrativnog uputstva br. 10/2013 za sprovođenje Zakona o Izgradnji br. 04/L-110.

C. SEKTORSKO PLANIRANJE - STANOVANJE

1. Stambeni profil opštine

Slučaj Opštine Gnijilane

Stambeni profil opštine Gnjilane predstavlja praktičan primer prvog koraka ka razvoju stambene politike na lokalnom nivou. Profil sadržava sveobuhvatne podatke i analizu stambenih trendova u opštini, koje ocrtavaju karakteristike stanovanja u opštini (tipologija, stambeni fond, posedovanje, zemljište, infrastrukturu) i povezanu potražnju i ponudu, i drugih relevantnih pitanja za opštine Kosova, uključujući razvoj, obnovu i dostupnost stambenog fonda.

2. Smernice za izradu Stambenog profila opštine

Ove smernice daju jasna i sažeta uputstva opštinskim vlastima o procesu izrade Stambenog profila opštine, uključujući sadržaj, analizu zainteresovanih strana, prikupljanje i analiziranje podataka, i participativnih metodologija za dopunjavanje i potvrđivanje profila. Smernice postavljaju osnovu za dalji razvoj stambenih politika (strategije stanovanja) i kratkoročnih i dugoročnih ciljanih programa (npr. programi za socijalno stanovanje) opštinskog nivoa na Kosovu.

D. PLANIRANJE I UPRAVLJANJE ŽIVOTNOM SREDINOM

1. Strateška procena uticaja na životnu sredinu (SPUŽS)

Opis referentnog okvira uslova (ToR) za konsultanske usluge

Imajući u obzir da je Strateška procena uticaja na životnu sredinu nova tehnička oblast u kojoj nedostaju ekološki stručnjaci za sprovođenje SPUŽS-a na Kosovu, cilj ovog Opisa referentnog okvira uslova (ToR) za konsultanske usluge, je da obezbedi opštinama okvir za angažovanje i praćenje rada kvalifikovanih stručnjaka, pomoću jasno određenih poslova, ključnih zadataka i isporuka za prostorne planove i zonalne karte, kao i da osigura da su ekološki interesi integrisani na odgovarajući način u opštinskim strategijama za prostorni razvoj, merama za sprovođenje i u procesu praćenja. Opis poslova i zadataka za konsultanta za SPUŽS je naposljetku namenjen da pruži podršku radu institucijama lokalnog i centralnog nivoa u sprovođenju SPUŽS-a za svoje prostorne planove.

2. Smernice za izradu strateških procena uticaja na životnu sredinu

Ove smernice su rezultat iskustva programa MuSPP na Kosovu u pružanju podrške procesima prostornog i ekološkog planiranja. One imaju za cilj pružanje pomoći centralnim i lokalnim vlastima davanjem preporuka za sprovođenje Strateške procene uticaja na životnu sredinu (SPUŽS) na Kosovu, posle unošenja Direktive Evropske Unije 2001 za SPUŽS u kosovsko zakonodavstvo, a posebno kada se radi o procesima prostornog planiranja.

Ove smernice su urađene tako da podstiču korisnike da uzmu u obzir ekološke uticaje planova i programa u specifičnim kontekstima prostornog planiranja. Zaključci iz prvih procesa izrade SPUŽS-a na Kosovu su postavili osnov za smernice i obezbedili lekcije koje su relevantne drugim zajednicama, na Kosovu i u regionu Balkana, pošto one uzimaju u obzir različite opcije za ekološko planiranje i integrisano planiranje razvoja. Pored ocene plana, ekološka procena u kontekstu Kosova treba da omogući podizanje svesti o ekološkim pitanjima u planiranju. Ona takođe obuhvata niz pratećih mera praćenja i ublažavanja koje opštine dalje treba da razvijaju kada sprovode svoje lokalne planove razvoja kao deo integrisanog pristupa efikasnom održivom

planiranju razvoja. Kao podrška ovih smernica su također uključeni sledeći primeri izveštaja SPUŽS-a:

Izveštaj o SPUŽS za RPO Mamuša

Izveštaj o SPUŽS za RPO Parteš

Izveštaj o SPUŽS za RPO Prizren

3. Lokalni Plan Upravljanja Čvrstim Otpadom Slučaj Opštine Elez Han

Lokalni plan upravljanja čvrstim otpadom (LPUČO) predstavlja još jedan obavezan planski dokument koji proizlazi iz Zakona o Otpadu br. 04/L-060 koji mora da se uskladi sa Strategijom republike Kosova o upravljanju otpadom (2012-2017) i nadovezajućeg Akcionog Plana za period 2013-2017. Kao posledica, Opština Elez Han uz podršku MuSSP-a je revidirala svoj LPUČO da bi bio u skladu sa zahtevima novog zakonodavstva. Stoga, ovaj LPUČO pruža pristup koji bi mogao da posluži kao primer za kosovske opštine tokom izrade i revizije svojih planova.

Plan analizira trenutno stanje, postavlja ciljeve i određuje mere za prikupljanje, upravljanje i postupanje otpadom (uključujući reciklažu i kompostiranje) mogućnosti financiranja (uključujući plan za pokrivanje troškova) i naposljetku postavlja neke smernice za uredbe i njihovo sprovođenje. Na taj način ona takođe služi kao vodič za smanjenje, upravljanje, i odlaganje otpada tokom građevinskih radova, restauracije, ili zemljanih radova.

4. Izveštaj o Studiji Drveća i Upravljanju Zelenilom *U odnosu na Projekte Kapitalnih Investicija*

Izveštaj ispituje niz slučajeva Projekata Kapitalnih Investicija, u smislu očuvanja, unapređenja i upravljanja zelenilom, a kao rezultat pruža niz propratnih zadataka i preporuka, koji će ubuduće služiti kao smernice za povećanje zelene infrastrukture i njenim upravljanjem u urbanim sredinama širom Kosova.

E. PROJEKTI KAPITALNIH INVESTICIJA

1. Smernice za upravljanje projektima kapitalnih investicija: Naučene lekcije iz MuSPP-a

PKI su važna oblast podrške MuSPP-a, t.j. vidljiv rezultat koji proizlazi iz procesa prostornog planiranja. Puno toga je urađeno, naročito u pogledu 'stvaranja' mesta. Ove smernice su zasnovane na naučenim lekcijama MuSPP-a i imaju za cilj obezbeđivanje niza praktičnih saveta za ciklus PKI-a.

Identifikacija, projektovanje, sprovođenje i održavanje PKI-a je kompleksan proces koji uključuje ne samo opštinsko osoblje, već i poslovnu zajednicu, druge vladine i nevladine organizacije, kao i civilno društvo.

Ove smernice tipa korak-po-korak sadrže korisne i praktične informacije o ulogama i odgovornostima svih zainteresovanih strana u procesu, o metodološkim alatima i hronološkim zadacima, kao i odgovarajuće kontrolne liste koje obezbeđuju da PKI bude realizovan od A do Ž. Neke studije slučaja u partnerskim opštinama MuSPP-a donose dodatnu perspektivu u demonstraciji uspeha ovog procesa.

1. Priručnik - Pretvaranje prostora u mesta

Kao dopuna za 'Smernice za upravljanje Projektima kapitalnih investicija', ovaj priručnik opisuje ključne karakteristike projekta 'dobrih javnih mesta', predstavljajući neke globalne koncepte i lokalne primere. On svakako ima za cilj stimulisanje diskusija, ideja, kolektivnog razmišljanja i podizanje svesti među donosioca odluka o 'stvaranju mesta' u odnosu na 'održavanje prostora'. Priručnik jasno objašnjava šta je to stvaranje mesta i iznad svega kako stvaranje mesta utiče na život ljudi i kako to može da se postigne. Priručnik razvija neke projektantske principe i tehnike i sadrži izražajne i inspirativne primere koji su inicirani u PKI-a a koji su realizovani u partnerskim opštinama MuSPP-a.

Napomena: Molimo vas da posetite periodično našu web-stranicu da biste ažurirali vašu Zbirku praktičnih priručnika.